

Information till dig som håller säkerhetsprövningsintervju

Det är inte ovanligt att den som ska hålla en säkerhetsprövningsintervju kan känna en viss reservation inför att ställa känsliga frågor som kan uppfattas som obekväma. Det är dock viktigt att komma ihåg att dessa intervjuer är ett krav som ställs i säkerhetsskyddslagstiftningen. Genom säkerhetsskyddsavtalet förs dessa krav över på FMV:s leverantörer. En säkerhetsprövningsintervju bör ses som ett bra tillfälle att lära känna en framtida medarbetare väl och få en chans att göra en så korrekt bedömning som möjligt om dennes lojalitet, pålitlighet och sårbarhet.

Minnesanteckningarna är en viktig grund för FMV:s beslut om placering i säkerhetsklass.

En säkerhetsprövningsintervju ska genomföras i ett positivt samtalsklimat där det finns utrymme för reflektion och dialog. Den prövade ska känna sig hörd och respekterad. Det är således viktigt att intervjun inte upplevs som ett förhör.

Den som leder säkerhetsprövningen ska vara behörig och utbildad för detta. FMV utbildar leverantörernas säkerhetsskyddschefer i säkerhetsprövning. Deltagande i sådan utbildning gör att säkerhetsskyddschefen blir behörig.

Inför intervjun

Det är viktigt att du som håller i säkerhetsprövningsintervjun är förberedd och har gått igenom samtalsintervjumallen innan mötet. Det är bra att känna till syftet med frågorna och vid behov anteckna egna frågor som är mer specifika för det aktuella uppdraget och den som ska prövas.

Den prövande bör i god tid innan intervjun ha fått förutsättningarna klara för sig gällande säkerhetsprövningen och dess syfte så frågorna inte kommer som en överraskning. Det finns ett färdigt informationsdokument på FMV:s webbplats till den prövade där det bland annat beskrivs vad säkerhetsprövning är och vad syftet med säkerhetsprövningsintervjun och registerkontrollen är. Säkerställ att den som ska prövas får informationsdokumentet i god tid innan intervjun. Därmed får den prövade möjlighet att hinna förbereda sig mentalt inför intervjun vilket minskar risken att denne ska överrumplas av frågeställningarna.

Informera den prövande att ta med betyg och intyg från sin utbildnings- och yrkesbakgrund samt referenser (kontaktuppgifter), för att du ska kunna göra en bedömning av den prövandes lojalitet och pålitlighet.

Registerkontroll

Informera den prövade om att den registerkontroll som Säkerhetspolisen genomför kan visa om det finns något registrerat om den prövade i register som omfattas av lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (1998:621) om misstankeregister eller lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister samt uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen (2010:361). Efterfråga slutligen samtycke till att registerkontroll genomförs av den prövade enligt 19 § säkerhetsskyddslagen (2018:585). Det finns ingen skyldighet för den prövade att ge samtycke till att registerkontrollen genomförs, men om befattningen eller deltagandet i det säkerhetsklassade uppdraget är placerat i säkerhetsklass är säkerhetsprövning med registerkontroll en förutsättning för anställningen eller deltagandet.

Frågeområden vid säkerhetsprovningsintervju

Fäst inte någon stor vikt vid ordningen på frågeområdena, utan låt samtalsintervjun ha sin naturliga gång och låt samtalet ta den riktning den vill, men se till att alla områden berörs.

Medborgarskap

Om svenskt medborgarskap inte varit livslångt, anteckna från vilket år det gäller oavsett om det gäller dubbelt medborgarskap eller eventuellt tidigare medborgarskap och i så fall i vilket land. Det ska klarläggas hur frekvent personen besöker ursprungslandet, årtal när det senaste besöket ägde rum samt om det i dagsläget finns familj, släkt eller vänner som bor kvar i utlandet och vilken relation de har och hur ofta de kommunicerar. Det ska även framgå hur kontakten sker (fysiskt, sociala medier, telefon). Motsvarande gäller även om det finns en partner eller annan nära anhörig i motsvarande situation.

Boendeförhållande och civilstånd

Fråga om den prövades boendesituation och om denne är gift, sambo, särbo (har en partner), fränskild eller ensamstående. Fråga även om personen, eller dennes partner, har några barn samt hur relationen ser ut om de har vuxna barn. Fråga även om det finns något hos den medkontrollerade som skulle kunna påverka säkerhetsprovningen.

Livssituation, levnadsbakgrund och umgängeskrets

Be personen berätta om sin bakgrund, exempelvis uppväxt och skola och ställ följdfrågor. Notera de fakta som finns kring personens levnadsbakgrund/livssituation. Med detta menas bland annat familjeförhållanden och fritidsintressen. Ställ även frågor om den prövades fritid, såsom intressen, engagemang m.m. och försök bilda dig en uppfattning om den prövades vardagsliv. Om familjemedlemmar eller vänner lever eller har levt i missbruk eller kriminalitet ska det tydligt framgå när i tiden det skett. Det ska även framgå om personen har någon kvarvarande relation eller koppling till personer som lever i missbruk eller kriminalitet. Likaså om personen själv, familjemedlemmar eller vänner är/varit medlem eller delaktig i något kriminellt nätverk eller annan organisation som kan benämnas som extrem eller innebära ett hot mot demokratin eller Sveriges säkerhet.

Utbildningar och certifikat

Här noteras exempelvis utbildningsbakgrund, körkort, vapenlicenser, licensutbildningar och certifikat. Notera även om den prövade tidigare genomfört militärtjänstgöring i Sverige eller utomlands, och i så fall när och var den genomfördes samt annan försvarsverksamhet som kan vara av intresse.

Språkkunskaper

Anteckna vilka språk den prövade talar, läser eller skriver. Om den prövade har kunskaper i andra språk än de som vanligtvis lärs ut i skolan, fråga varför den prövade har dessa kunskaper samt var och när kunskaperna erhållits. Har personen kontakter, släkt eller andra relationer i det landet språket talas eller är personen särskilt intresserad av det landet och dess kultur? Bedöm därefter hur de eventuella kunskaperna och kontakterna kan påverka bedömningen av lojalitet och pålitlighet eller utgöra en sårbarhet.

Anställningar och kompletterande information kring CV

Här noteras den prövandes nuvarande och tidigare anställningar. Eventuella tidsluckor i CV ska uppmärksammas och utredas. Bilda dig även en uppfattning om hur den prövade har fungerat i tidigare

anställningar. Notera framgångar och problem denne har stött på och hur dessa har hanterats av personen. Säkerhetsrelaterade problem är av särskilt intresse.

Arbetsrelaterade konflikter samt åsidosättande av skyldigheter, ansvar och arbetsuppgifter

Klärlägg om den prövade brustit i ansvar, begått allvarligt fel, varit föremål för prövning i ansvarsnämnd eller haft ett beteende som föranlett annan disciplinär åtgärd under anställning eller liknande. Gör en bedömning av hur personen resonerar kring eventuella händelser och dess konsekvenser.

Bolagsengagemang, bisyssla och jäv

Fråga om personen har någon bisyssla och notera detta. Diskutera och bedöm om detta innebär en konflikt med FMV:s skyddsvärda intressen, eller kan innebära ett ifrågasättande av den prövades lojalitet eller pålitlighet i övrigt ur säkerhetssynpunkt. Notera även om det förekommit någon jävsituation hos tidigare arbetsgivare.

Ekonomi

Skaffa en så klar bild som möjligt av den prövades ekonomiska situation. Hur har den prövade hanterat sin ekonomi och hur ser den ut idag och bedöms utvecklas i framtiden? Har personen en livsstil som inte går ihop med sin ekonomiska situation? En del individer kan ha svårt att anpassa sig till sin ekonomiska ram och lever på/över gränsen för vad ekonomin tål. Om den prövade inte har någon strategi för hantering av sin ekonomi, eller om det finns drag av girighet eller orealistisk ekonomisk livsföring, kan detta vara en sårbarhet från säkerhetssynpunkt. Ett tecken kan vara om individen har en mängd krediter.

Fråga om individen eller någon i dess hushåll har eller har haft betalningsanmärkningar eller skuld hos Kronofogden. Om så är fallet, fråga när och varför dessa uppstått samt återstående skuld. Betalningsanmärkningar och skuld hos Kronofogden för med sig en mängd konsekvenser, exempelvis svårighet att ta banklån, teckna hyreskontrakt och utmätning av lön. Ta reda på hur individen ser på de konsekvenser som skuld och betalningsanmärkning fört med sig. Har åtgärder vidtagits för att lösa skulderna, och i så fall vilka åtgärder krävdes? Fråga hur personen ser på situationen idag och gör en bedömning om individen har dragit lärdom av det inträffade och har en realistisk syn på situationen.

Vid ansträngd ekonomisk situation ska det framgå varför (aktuell/tillfällig) eller vad som föranlett (historik) situationen. Vid blancolån ska det framgå till vad pengarna använts till samt när i tiden lånen togs. Vid betalningsanmärkningar/skulder hos Kronofogden ska det framgå årtal, belopp, vad skulden avser/bestått i. Det ska därtill tydligt framgå om skuld kvarstår, belopp samt om betalningsplan finns och hur den ser ut.

Diskutera om individen ägnar sig åt någon form av spel om pengar. Vilken typ av spel rör det sig om? Hur ofta spelar vederbörande och för vilka summor? Har personen någon gång lånat pengar för att finansiera sitt spelande? Om vederbörande har eller har haft ett problematiskt spelande, har personen sökt hjälp för detta och vad blev i så fall resultatet? När i tiden och under hur lång tidsperiod har personen varit spelberoende? Ett tecken på spelberoende kan vara om individen har en mängd krediter.

Fråga om den prövade upplevt ett köpberoende och ställ i så fall motsvarande frågor som för spel om pengar.

Ta slutligen reda på om det finns något annat som kan försätta eller har försatt den prövade i en ekonomiskt svår situation.

Säkerhetsmedvetande och attityd till säkerhet

Notera om den prövade genomgått säkerhetsskyddsutbildningar och i så fall när och vilka. Diskutera även säkerhet i vid bemärkelse samt bedöm den prövades inställning och förståelse för säkerhet och sekretess.

Publicitet och exponering på internet

Kontrollera och diskutera den prövades exponering på internet (olika sociala medier och publicering av fotografier, film etc.). Klargör om den prövade har förståelse för sårbarhet samt sekretess och operationell säkerhet. Exempelvis att information som publiceras på internet kan hamna i fel händer och användas i påtryckningssyfte eller för kartläggning av personen, det kan också vara svårt att radera publicerad information.

Brottslig belastning och rättsliga sammanhang

Fråga om den prövade eller någon i dess hushåll delgivits misstanke om brott eller varit föremål för lagföring på grund av brott, det vill säga fått böter eller annan påföljd genom strafföreläggande eller dom. Frågan gäller även brott begångna utomlands. I det fall personen uppger att den blivit lagförd eller misstänkt för brott ska det framgå brottsrubricering (typ av brottslighet), när i tiden brottet ska ha ägt rum samt vilken påföljd det blev. Det ska även framgå hur personen ser på brottsligheten idag. Påminn om den registerkontroll som kommer att genomföras.

Alkohol

Skapa dig en uppfattning om den prövades eventuella bruk av alkohol. Omfattande eller kontinuerligt bruk av alkohol kan innebära en säkerhetsrisk. Det finns ingen riskfri alkoholkonsumtion. Vilken mängd alkohol enskilda individer kan hantera är högst individuellt, och ett riskbruk kan finnas även om konsumtionen ligger under vad som kan uppfattas som normalt. Det är således viktigt att våga diskutera alkoholbruk. Om personen beskriver beteendeförändringar, negativa humörsvängningar eller minnesluckor i samband med alkoholförtäring eller om han eller hon har blivit avvisad från fester eller offentliga lokaler på grund av alkoholförtäring ska alkoholvanorna klargöras. Det stora antalet frågor syftar till att ge dig en möjlighet att själv avgöra om personens relation till alkohol kan vara problematisk. Om personen bedöms ha ett riskbeteende ska restriktivitet gälla avseende deltagande i säkerhetskänslig verksamhet. Är personen redan anställd ska frågan alltid lyftas till säkerhetsskyddschefen.

Vid en nuvarande eller tidigare alkoholrelaterad problematik ska det framgå årtal samt vilka stödinsatser som finns/fanns. Det ska även framgå vad som föranlett missbruket, ett resonemang om sådana situationer kan uppstå även idag eller i framtiden samt hur personen avser hanterat påfrestningen utan att återfalla i missbruk. Det ska också klarläggas på vilket sätt personen tagit sig ur sitt missbruk. Om det kvarstår ett risk-/missbruk ska det framgå vilka åtgärder som arbetsgivaren vidtagit. Vidare ska det framgå personens nuvarande inställning till alkohol.

Narkotika, narkotikaklassade läkemedel och dopningspreparat

Det finns en mängd olika narkotiska preparat, varav många är så kallade narkotikaklassade läkemedel och används inom sjukvården. Gemensamt för alla narkotiska preparat är att de är beroendeframkallande samt bedövar eller stimulerar det centrala nervsystemet. Vidare finns även en mängd förbjudna substanser som kan vara av intresse men som inte klassificeras som narkotiska preparat, exempelvis dopningsmedel (såsom syntetiska anabola steroider, testosteron och tillväxthormon). Fråga om individen har testat, brukat eller brukar narkotiska preparat eller dopningsmedel. Om en individ har testat eller brukat något förbjudet

preparat mer än en gång närmare än fem år i tiden kan personen ha ett riskbeteende. Det ska då noga övervägas om denne är aktuell för placering i säkerhetsklassat uppdrag. Är personen redan anställd ska frågan lyftas till säkerhets- och HR-funktionerna.

Vid en nuvarande eller tidigare narkotikarelaterad problematik ska det framgå årtal samt vilka stödinsatser som finns/fanns. Det ska även framgå vad som föranlett missbruket, ett resonemang om sådana situationer kan uppstå även idag eller i framtiden samt hur personen avser hanterat påfrestningen utan att återfalla i missbruk. Det ska också klargöras på vilket sätt personen tagit sig ur sitt missbruk. Om det kvarstår ett risk-/missbruk ska det framgå vilka åtgärder som arbetsgivaren vidtagit. Vidare ska framgå personens nuvarande inställning till narkotika.

Utlandsresor

Notera personens resvanor och syftet med resorna både i tjänst och privat. Vid exempelvis längre utlandsvistelser kan personen eventuellt bli sårbar eller mottaglig för påtryckningar av andra länders säkerhetstjänst.

Om personen rest till vad Säkerhetspolisen benämner som högriskländer (Kina, Ryssland, Iran m.m.) ska det framgå hur ofta, senast i tid, med vem samt resans syfte.

Kontakter

Klargör och exemplifiera att det finns länder, organisationer och individer som har intresse av att ta del av eller påverka FMV:s information och materiel (exempelvis utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst, försvarsmakt, polis eller organiserad brottslighet). Beskriv hur samröre med dem kan bli ett säkerhetshot eller en sårbarhet, såväl för den prövade som för leverantören och FMV. Diskutera med den prövade hur denne ser på detta.

Det är speciellt viktigt att belysa att sårbarhet kan uppstå via nära släktskap eller vänskapsband med individer som är verksamma inom någon organisation eller annan nations statliga verksamhet.

Lojalitet

För personer som på ett eller annat sätt deltar i FMV:s säkerhetskänsliga verksamhet är det centralt att vara lojal mot de intressen som säkerhetsskyddslagen syftar till att skydda – exempelvis Sveriges nationella oberoende och demokratiska statskick. Ta reda på hur den prövade ställer sig till detta.

Fråga även om den prövade har släktband, yrkesmässiga eller nationella band till något företag, organisation, nation eller individ, som kan påverka dennes lojalitet mot FMV:s intressen eller de intressen som säkerhetsskyddslagen ska skydda. Om sådana band finns, ta reda på om den prövade skulle uppleva det problematiskt att skydda sekretessbelagd information som skulle vara av stort värde för de som han eller hon har lojalitetsband till.

Se detta ämne som en möjlighet till diskussion för att väcka förståelse för den säkerhetskultur som är nödvändig när det gäller verksamhet som rör Sveriges säkerhet.

Kompletterande information

Ta upp sådant som är relevant för det specifika uppdraget som den prövade söker eller innehar. Fråga exempelvis om den prövade har något mer som den anser att du behöver veta med hänsyn till

säkerhetsprövningen. Det ska även lämnas utrymme för den prövade att ställa frågor eller i övrigt kommentera säkerhetsprövningen.

Lämna kontaktuppgifter så att den prövade i efterhand har möjlighet att komplettera eller ställa frågor.

Tystnadsplikt

Tystnadsplikt enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller för FMV:s anställda, inhyrd personal, uppdragstagare samt de som på annat sätt deltar i FMV:s verksamhet, i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen. Det följer också förbud att obehörigen röja eller utnyttja säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och uppgifter som framkommit i säkerhetsprövning enligt 8 kap. 1-2 §§ säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Det betyder att den som genomför säkerhetsprövningsintervjun endast får diskutera det som framkommit vid säkerhetsprövningen med de som är behöriga till informationen, till exempel FMV Säkerhetsskydd och säkerhetsskyddschefen eller den som ytterst är säkerhetsansvarig vid företaget.